

**Uchwała Nr ZO/056/24u z dnia 11 czerwca 2024 roku
Zespołu Odwoławczego w sprawie rozpatrzenia odwołania
od uchwały o sygn.: ZO/127/23u z dnia 9 listopada 2023 r.
Zespołu Orzekającego w sprawie o sygn.: KER/142/23**

Zespół Odwoławczy Komisji Etyki Reklamy, działającej przy Związku Stowarzyszeń Rada Reklamy, w składzie:

- **Olaf Krynicki – przewodniczący**
- **Anna Gumkowska - członkini**
- **Maciej Lissowski – członek**

na posiedzeniu w dniu 11 czerwca 2024 roku, po rozpatrzeniu odwołania od uchwały o sygnaturze: ZO/127/23u z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie skargi KER/142/23, złożonego na podstawie pkt. 59 Regulaminu Rozpatrywania Skarg przez skarżoną – Robert Bosch sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie w sprawie dotyczącej reklamy środowiskowej Spółki,

postanawia

odwołanie oddalić z uwagi na brak nowych faktów i dowodów, nieznanymi Zespołowi Orzekającemu w dacie podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

W skardze skierowanej do Komisji Etyki Reklamy (dalej także: „KER”) konsument (dalej także: „Skarżący”) wskazał, że Robert Bosch sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej także: „Skarżona”) stosowała reklamę wprowadzającą odbiorcę w błąd w zakresie neutralności klimatycznej.

Zgodnie ze skargą:

Firma Bosch osiągnęła neutralność klimatyczną w 400 lokalizacjach na świecie w 2020 roku.

Firma chwali się osiągnięciem neutralności klimatycznej w 400 miejscach na świecie od 2020. Jednak nie pokazuje, gdzie te lokalizacje i na jakich warunkach kalkuluje neutralność. Chyba że te informacje są gdzieś tak ukryte, że trudno je odnaleźć. Ale to też niedobrze. Mam wątpliwości, czy to nie greenwashing i wprowadzanie w błąd. Być może celowo firma nazywa działania kompensacyjne neutralnością. Udział w projektach na rzecz kompensacji nie można nazywać neutralnością, ponieważ te projekty są oparte na niemierzalnych, zmiennych lub niepewnych danych co do osiągniętych wyników. Np sadzenie drzew przeliczane na pochłanianie CO₂ – eksperci ekolodzy od lat zwracają uwagę, że nie ma bezpośrednio przełożenia pomiędzy ilością posadzonych drzew a pochłanianiem CO₂ nabożnie

wyliczanym przez twórców takich projektów, ponieważ młode drzewa zachowują się w ekosystemach inaczej niż te dojrzałe i nie można mieć pewności, czy w ogóle osiągną dojrzałość.

Przekaz został zakwalifikowany jako potencjalnie naruszający zasady etyki reklamy w zakresie wskazanym art. 8, art. 10 ust. 1 lit. a, art. 10 ust. 2, art. 33, art. 39 - 40 Kodeksu Etyki Reklamy.

Art. 8

Reklama nie może nadużywać zaufania odbiorcy, ani też wykorzystywać jego braku doświadczenia lub wiedzy.

Art. 10 ust. 1 lit. a

Ponadto reklamy nie mogą wprowadzać w błąd jej odbiorców, w szczególności w odniesieniu do istotnych cech, w tym właściwości, składu, metody, daty produkcji, przydatności, ilości, pochodzenia (w tym geograficznego) reklamowanego produktu.

Art. 10 ust.2

Użyte w reklamie dane oraz nieobjęte tym pojęciem w rozumieniu Kodeksu terminy naukowe, cytaty z publikacji technicznych lub naukowych muszą wskazywać źródło oraz nie mogą być używane w sposób wprowadzający w błąd. Dane muszą być prezentowane w sposób poprawny metodologicznie. Prezentacja danych statystycznych, musi w szczególności uwzględniać reguły wnioskowania, statystycznego, w tym zjawiska błędu statystycznego.

Art. 33

Reklamy środowiskowe nie mogą naruszać społecznego zaufania do działań podejmowanych na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Przekaz reklamy środowiskowej nie może być niezgodny ze stanem faktycznym, niemierzalny lub niemożliwy do zweryfikowania.

Art. 39

Ogólna prezentacja przedmiotu reklamy środowiskowej, poszczególne jej elementy oraz informacje dotyczące jej przedmiotu nie mogą wprowadzać w błąd co do istnienia korzyści środowiskowych dotyczących tego przedmiotu.

Art. 40

Reklamy środowiskowe, w tym w szczególności użyte w nich sformułowania odnoszące się do wpływu na środowisko, powinny być uzasadnione w sposób zrozumiały dla odbiorcy. Uzasadnienie powinno opierać się na weryfikowalnych dowodach, uwzględniających stan wiedzy, w tym w szczególności wiedzy naukowej lub specjalistycznej, w przedmiocie istotnym dla reklamy w dacie jej emisji.

Skarżona, w odpowiedzi na zawiadomienie Związku Stowarzyszeń Rada Reklamy, przedstawiła stanowisko w sprawie w korespondencji z dnia 24 listopada 2023 r. i wyraziła wolę uczestnictwa w postępowaniu przed KER.

Skarżona wskazała, że podejmuje szereg działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, co jest komunikowane m.in. poprzez strony internetowe. Jedną z nich jest strona www.bosch.pl, która przedstawia informacje o Skarżonej i jej działalności. Znajduje się tam również informacja o neutralności klimatycznej, którą grupa osiągnęła w 2020 r. Informacja ta była szeroko komunikowana w różnych mediach, co Skarżona poparła informacjami wskazanymi w załącznikach do pisma. Grupa Bosch wspiera zrównoważony rozwój od wielu lat wspierając różnego rodzaju projekty i realizując różnorodne działania w tym obszarze.

Działania na rzecz neutralności opierają się na poprawie efektywności energetycznej własnych lokalizacji, inwestycji we własne instalacje OZE, zakupie zielonego prądu oraz inwestycjach w działania kompensacyjne.

Skarżona podkreśliła, iż załączony przez Skarżącego materiał nie zawiera pełnej treści artykułu, a wyłącznie wybrane fragmenty.

Skarżący zarzuca, iż nie wskazano warunków, na podstawie których kalkulowana jest neutralność. Nie jest to pierwszy artykuł w temacie *sustainability* i neutralności klimatycznej koncernu. Jak wskazała Skarżona, było to szeroko komunikowane we wcześniejszych artykułach własnych Grupy Bosch, prasie i komunikatach zamieszczanych bezpośrednio przez pracowników w mediach społecznościowych. W związku z tym Skarżona nie uznała za niezbędne ponownego wyjaśniania kwestii powszechnie dostępnych.

Celem przedmiotowego artykułu nie było poinformowanie o neutralności klimatycznej, lecz poinformowanie o globalnych działaniach, jakie Grupa Bosch podejmuje. Działania wskazane w artykule to m.in. osiągnięcie neutralności klimatycznej, poprawa wydajności energetycznej i planowane zmniejszenie emisji, transformacja w obszarze motoryzacji, realizacja wielu projektów własnych, które zoptymalizowały wykorzystanie energii w koncernie. Teza postawiona w artykule, tj. globalna działalność nakierowana na ochronę klimatu, została poparta konkretnymi przykładami.

Niezależnie od powyższego Skarżona wskazuje, że informacje na temat zrównoważonego rozwoju komunikowane są w dedykowanej do tego zakładce strony www.bosch.pl „Zrównoważony rozwój”, która jest łatwo dostępna z poziomu strony głównej. Znajduje się tam m.in. informacja na temat strategii koncernu w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz aktualny raport zrównoważonego rozwoju.

Jak podkreśla Skarżona, strona www.bosch.pl i www.bosch.com to uporządkowana całość. Wskazane dokumenty oraz informacje wskazują na transparentność i otwartość na komunikację względem odbiorcy.

Odwołanie w skardze Skarżącego do kompensacji jest, w odbiorze Skarżonej, niezrozumiałe. W artykule nie ma, jej zdaniem, mowy o kompensacji.

Skarżona wskazuje na ciągłe doskonalenie swojej komunikacji w obszarze zrównoważonego rozwoju i neutralności klimatycznej. Dokłada wszelkich starań, aby komunikacja była klarowna i odpowiedzialna.

Skarżona wniosła o oddalenie skargi z uwagi na jej bezzasadność i brak naruszenia artykułów Kodeksu Etyki Reklamy.

Posiedzenie w sprawie odbyło się w dniu 9 listopada 2023 roku z udziałem przedstawicielek Skarżonej.

Uchwałą o sygnaturze ZO/127/23u z dnia 9 listopada 2023 r. (dalej także: „Uchwała”) Zespół Orzekający uwzględnił skargę konsumenta.

W ocenie Zespołu Orzekającego skarżony przekaz narusza zasady etyki wyrażone w Kodeksie Etyki Reklamy.

Zespół Orzekający wskazał, że przedsiębiorca powinien wskazywać w swoich przekazach na rzeczywiście podejmowane przez siebie działania prośrodowiskowe. W przypadku gdy reklamodawca powołuje się na neutralność klimatyczną, winny być to działania faktycznie obniżające ślad węglowy (redukcja), bez działań kompensacyjnych (tzw. offsetów węglowych), które, wg naukowego podejścia, np. w SBTi (*Science Based Targets initiative*), nie są zaliczane do działań mitygujących zmiany klimatyczne¹. Dopuszczalne jest równoważenie jedynie emisji resztkowych (rezydualnych, czyli niemożliwych do zredukowania) poprzez wychwytywanie emisji CO₂ na dwa sposoby: naturalny, dzięki ochronie i odtwarzaniu oceanów i biosfery (lasów i mokradeł) oraz technologiczny, dzięki fizycznemu pochłanianiu dwutlenku węgla i magazynowaniu go w bezpiecznych rezerwuarach. Dla osiągnięcia neutralności klimatycznej (*net-zero*), zgodnie z definicją IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*), równoważone powinny być także pozostałe działania przedsiębiorstwa (poza emisją gazów cieplarnianych) wpływające negatywnie na system klimatyczny.

Tymczasem, z informacji dostępnych publicznie na stronie internetowej Skarżonej² wynika, że stan neutralności klimatycznej w ww. rozumieniu, nie został przez Skarżoną osiągnięty. Dotychczas Skarżona nie informowała, że obliczając swoje emisje odnosiła się jedynie do tzw. *scope* (zakresu) 1 i 2. Aktualnie, na dzień orzekania, taka informacja znajduje się na stronie internetowej³, niemniej należy zauważyć, że w przypadku Skarżonej to emisje ze *scope* 3 stanowią największy wolumen spośród wszystkich emisji przez nią generowanych.

Nadto, Skarżona wskazuje, że w 2022 r. emisje resztkowe w wysokości 0,7 mln ton metrycznych CO₂ zostały zrekompensowane kredytami węglowymi, co w istocie znajduje potwierdzenie w raporcie „Sustainability raport 2022”⁴. Należy jednak zwrócić uwagę, że porównanie emisji w *scope* 1 i 2 z roku bazowego 2020, tj. 3,3 mln ton metrycznych CO₂, do roku referencyjnego 2022, tj. 0,7 mln ton

¹ <https://sciencebasedtargets.org/news/the-sbti-technical-response-corporate-climate-responsibility-monitor-2023-report>

² Raport „Sustainability raport 2022” dostępny na <https://www.bosch.com/sustainability/>

³ <https://www.bosch.pl/nasza-firma/nasza-odpowiedzialnosc/>

⁴ <https://www.bosch.com/sustainability/>

metrycznych CO₂, przekracza wartość 10%, gdzie - zgodnie z podejściem SBTi - dopiero poniżej tej wartości można mówić o emisjach w ilościach resztkowych. Należy też zauważyć, że w zakresie emisji niezrekompensowanych znajdują się emisje pochodzące ze spalania węgla, gazu czy floty, gdzie – przy obecnym rozwoju technologii – możliwa jest zamiana tych źródeł na nisko- lub zeroemisyjne. Ten argument także przeczy tezie, że ww. emisje są emisjami resztkowymi.

Należy też zwrócić uwagę, że sama Skarżona zadeklarowała obniżenie emisji do 2030 roku o 85% w *scope 1 i 2* i o 15% w *scope 3*⁵, co odzwierciedla fakt, że stan osiągnięcia neutralności klimatycznej może zostać osiągnięty dopiero w przyszłości.

Mając powyższe na uwadze, nie jest uprawnione wskazywanie przez Skarżoną na osiągnięcie przez nią neutralności klimatycznej.

Osobami nabywającymi produkty marki Bosch są między innymi konsumenci. Oceny skarżonego przekazu należy zatem dokonywać z perspektywy tzw. przeciętnego konsumenta, którym - w rozumieniu Kodeksu Etyki Reklamy - jest konsument, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny; oceny dokonuje się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie reklamy lub na produkt, którego reklama dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

Zespół Orzekający zwrócił uwagę, że samo pojęcie „neutralność klimatyczna”, nie jest znane powszechnie i jako takie może być przyczyną nieporozumień i niejasności. Zagadnienia odnoszące się do ekologii i reklamy środowiskowej są relatywnie nowe, zaś nauka o zmianie klimatu jest dynamiczną dziedziną wiedzy, nieznaną każdemu.

Mając to na względzie, skarżony przekaz w doniesieniu do neutralności klimatycznej Skarżonej może wprowadzać w błąd oraz nadużywać brak doświadczenia i wiedzy.

Zespół Orzekający docenił podejmowane szeroko przez Skarżoną działania prośrodowiskowe. Dbałość o naturę i dobrostan ekosystemu zasługuje na szczególną aprobatę. Niemniej, w niniejszej sprawie przedmiotem postępowania KER była jedynie ocena stosowanych przekazów marketingowych.

Na dzień orzekania Zespołu Orzekającego na stronie internetowej Skarżonej⁶ znajdowało się już wskazanie, że neutralność dotyczy neutralności emisyjnej CO₂ i odnosi się do *scope 1 i 2*, co jest działaniem zmierzającym w dobrym kierunku. Jednak – w ocenie KER – wymaga dalszego doprecyzowania z uwagi na fakt, że – jak wskazano powyżej – zastosowany *offset* nie dotyczy jedynie emisji resztkowych.

⁵ Raport „Sustainability raport 2022” dostępny na <https://www.bosch.com/sustainability/>

⁶ <https://www.bosch.pl/nasza-firma/nasza-odpowiedzialnosc/>

Mając na względzie powyższe, Zespół Orzekający, na podstawie art. 49 pkt c Regulaminu Rozpatrywania Skarg, postanowił skargę uwzględnić.

Skarżona wniosła odwołanie od Uchwały w korespondencji z dnia 23 lutego 2024 roku (dalej także: „Odwołanie”).

Skarżona wskazała, że nie zgadza się z wnioskiem wywiedzionym przez Zespół Orzekający (dalej także: „ZO”), iż Bosch nie osiągnął neutralności klimatycznej, w związku z czym „nie jest uprawnione wskazywanie (...) na osiągnięcie (...) neutralności klimatycznej.” W konsekwencji, w ocenie ZO, „skarżony przekaz w odniesieniu do neutralności klimatycznej (...) może wprowadzać w błąd oraz nadużywać brak doświadczenia i wiedzy”, a zatem doszło do naruszenia Kodeksu Etyki Reklamy.

Mając na względzie, że rozstrzygnięcie ZO oparte jest wyłącznie na zakwestionowaniu osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Bosch przy pomocy czynników, które nie dotyczą neutralności klimatycznej, Spółka przede wszystkim na tym koncentruje się w Odwołaniu.

W pierwszej kolejności Spółka wskazała na różnice pomiędzy pojęciem neutralności klimatycznej (*carbon neutrality*) a pojęciem zerowej emisji netto (*net-zero emissions*). Są to dwa różne pojęcia (konceptje) związane z działaniami mającymi na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Spółka odnosi wrażenie, że ZO stawia pomiędzy tymi dwoma pojęciami znak równości. Wskazuje na to choćby np. następujący passus użyty w uzasadnieniu: „Dla osiągnięcia neutralności klimatycznej (*net-zero...*)”, jak również odwołanie się do tekstu SBTi pt. „The SBTi Technical Response: Corporate Climate Responsibility Monitor 2023 Report” z lutego 2023, który dotyczy *net-zero*, a nie *carbon neutrality*.

Rozróżnianie tych dwóch pojęć jest aktualnie powszechną praktyką i metodologią, na co Skarżona powołała źródła w postaci publikacji na wybranych stronach internetowych.

Co więcej – rozróżnienia pomiędzy *net-zero* a *carbon neutrality* dokonuje także samo SBTi⁷.

Mając powyższe na uwadze, można stwierdzić, że:

a) neutralność klimatyczna (*carbon neutrality*) charakteryzuje się następującymi cechami:

- a. osiąga się ją poprzez zrównoważenie własnych emisji gazów cieplarnianych z emisjami offsetowanymi,
- b. poziom redukcji może być dobrowolnie określony przez przedsiębiorstwo,
- c. może dotyczyć dowolnej kombinacji emisji z zakresów 1, 2 i 3, o ile jest to odpowiednio uzasadnione,
- d. offsetowanie jest dozwolone i może być stosowane, a usuwanie emisji z atmosfery jest pożądane, choć nie jest bezwzględnie wymagane;

⁷ <https://sciencebasedtargets.org/blog/net-zero-jargon-buster-a-guide-to-common-terms>

b) zerowa emisja netto (*net-zero*) charakteryzuje się następującymi cechami:

- a. jej osiągnięcie oznacza redukcję własnych emisji gazów cieplarnianych zgodnie z Porozumieniem Paryskim oraz usunięcie z atmosfery ilości emisji równej pozostałym emisjom (zgodnie z SBTi),
- b. obejmuje wszystkie istotne emisji wzdłuż łańcucha wartości (zakresy 1 + 2 + 3),
- c. umożliwia uwzględnienie w kalkulacji emisji usuwanych z atmosfery, podczas gdy offsetowanie może pełnić jedynie funkcję pomocniczą, bez jego uwzględnienia w osiągnięciu poziomu zerowej emisji netto.

Należy podkreślić, że Spółka ani Grupa Bosch nigdy nie deklarowały zerowej emisji netto – zawsze deklarowały neutralność klimatyczną.

W ramach prowadzonych działań *sustainability*, Bosch:

- a) równowazy niemożliwe do uniknięcia emisje poprzez offsetowanie, co jest dozwolone w przypadku deklarowania neutralności klimatycznej,
- b) deklaruje zakres emisji 1 i 2, w których osiągnął neutralność, zgodnie z możliwością „dowolnej kombinacji” zakresów emisji; nadto, Bosch postawił cele w zakresie 3,
- c) znaczącym krokiem Bosch w kierunku zeroemisyjności jest przyjęcie zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 stopnia C, co zostało zatwierdzone przez SBTi, która nadała Bosch status „targets set”.

Działania Grupy Bosch w zakresie *sustainability* oparte są na czterech głównych dźwigniach:

- 1) efektywność energetyczna (zmniejszenie zużycia energii),
- 2) nowa, czysta energia,
- 3) zakup zielonej energii,
- 4) malejący poziom kompensacji CO₂.

Powyższe działania opisane są w raportach *sustainability* tworzonych przez Bosch, które każdorazowo poddawane są niezależnemu audytowi przeprowadzanemu przez audytorów EY, którzy potwierdzają osiągnięcie przez Bosch neutralności klimatycznej w zakresach 1 i 2 z najwyższym poziomem pewności (*reasonable assurance*).

W odniesieniu do poszczególnych twierdzeń i zarzutów postawionych przez ZO w uzasadnieniu Uchwały, Skarżona wskazała, co następuje.

a) ZO twierdzi, że *przedsiębiorca powinien wskazywać w swoich przekazach na rzeczywiście podejmowane przez siebie działania prośrodowiskowe*.

Bosch szeroko wskazuje swoje działania prośrodowiskowe:

- projekty redukujące zużycie energii i wody i konkretne KPI w tym zakresie,
- wytwarzanie własnej i zakup zielonej energii wraz z KPI i ustalonymi celami.

Działania te zostały zatwierdzone przez SBTi, w związku z czym Bosch stał się pierwszym na świecie dostawcą branży motoryzacyjnej, który, wg SBTi, osiągnął status wyznaczonych celów.

W tekście będącym podstawą niniejszego postępowania, takie działania również były wskazane:

- planowane ograniczenie emisji dwutlenku węgla w całym łańcuchu dostaw,
- osiągnięcie neutralności klimatycznej na poziomie Grupy,
- rozwój technologii, które pomogą osiągnąć cele emisji CO₂ w branży transportowej i przemyśle motoryzacyjnym (baterie elektryczne 48V, wodorowe ogniwa paliwowe, efektywne silniki konwencjonalne zasilane paliwami syntetycznymi),
- różnego rodzaju projekty optymalizujące wykorzystanie energii w koncernie,
- dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z innymi podmiotami za pośrednictwem specjalnie powołanej spółki doradczej Bosch Climate Solutions.

Trudno jest zatem zarzucać Spółce niewskazanie rzeczywiście podejmowanych działań środowiskowych.

b) ZO twierdzi, że *gdy reklamodawca powołuje się na neutralność klimatyczną, winny być to działania faktycznie obniżające ślad węglowy (redukcja), bez działań kompensacyjnych (tzw. offsetów węglowych), które, wg naukowe podejścia, np. SBTi, nie są zaliczane do działań mitygujących zmiany klimatyczne.*

Zarzut ten jest chybiony. W tym miejscu uzasadnienia ZO odwołuje się do artykułu na stronie internetowej SBTi, który mówi o *net-zero*, a nie *carbon neutrality*. Zarzut oparty jest zatem na błędnym założeniu, że neutralność klimatyczna jest równoznaczna z *net-zero*. Innymi słowy, ZO zdaje się wymagać od Spółki deklarującej neutralność klimatyczną działań właściwych dla zerowej emisyjności (*net-zero*). Jak wskazano powyżej, offsetowanie jest całkowicie dopuszczalne w ramach osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Niezależnie jednak od powyższego, Skarżona wskazała, że zmniejsza wielkość emisji w przeliczeniu na wielkość sprzedaży.

c) ZO twierdzi, że *z informacji dostępnych publicznie na stronie internetowej Skarżonej wynika, że stan neutralności klimatycznej w ww. rozumieniu, nie został przez Skarżoną osiągnięty.*

Ponownie podkreślić należy, że ZO pisząc o neutralności klimatycznej, ma na myśli zerową emisyjność (*net-zero*). „Ww. wymienione rozumienie”, o którym mowa w powyższym zarzucie, to w istocie opis *net-zero*, a nie neutralności klimatycznej. Zarzut ten jest zatem całkowicie chybiony.

W tym miejscu uzasadnienia ZO odwołuje się do raportu Sustainability Bosch za 2022 r., kwestionując jego treść i wnioski oraz audyt przeprowadzony przez EY, który potwierdził, że Bosch osiągnął stan neutralności klimatycznej w zakresach 1 i 2. Na stronie 127 raportu Sustainability Bosch, z którym – jak Spółka zakłada – ZO zapoznał się, ponieważ w innym fragmencie uzasadnienia skarżonej Uchwały

wprost się niego odwołuje, znajduje się wspomniana opinia niezależnego audytora EY. EY taką opinię wydał także w odniesieniu do raportu Sustainability Bosch za 2020 r. i za 2021 r.

Audyt takiego raportu Sustainability nie polega wyłącznie na analizie oświadczeń podmiotu deklarującego neutralność. Konieczne jest szczegółowe, wymagające dużego nakładu pracy potwierdzenie wszystkich danych dotyczących emisji CO₂. Zignorowanie przez ZO faktu regularnego poddawania się przez Grupę Bosch zewnętrznemu audytowi w zakresie *sustainability*, który to audyt każdorazowo potwierdza fakt osiągnięcia neutralności klimatycznej w zakresach 1 i 2, jest niezrozumiałe i wymusza konkluzję, że wniosek ZO o braku neutralności klimatycznej Grupy Bosch jest całkowicie niezasadniony.

Jedynym logicznym wytłumaczeniem takiego wniosku, może być wyłącznie wskazany powyżej błąd w założeniu, polegający na nieprawidłowym i niezasadnionym zrównaniu neutralności klimatycznej z *net-zero*.

Całkowicie niezrozumiałe jest zatem kwestionowanie przez ZO neutralności klimatycznej Bosch, nad którą Grupa Bosch pracuje od lat, która jest potwierdzana przez niezależnych audytorów, na jednej stronie tekstu uzasadnienia Uchwały, na podstawie poważnego merytorycznego błędu w założeniu.

d) ZO podnosi, że *w przypadku Spółki emisje z zakresu 3 stanowią największy wolumen spośród wszystkich emisji przez nią generowanych, a także odnosi się do wartości emisji resztkowych deklarowanych przez Spółkę.*

Spółka nie neguje powyższego, a nawet przyznaje to, otwarcie to pokazując, określając strategię i konkretne czynniki, które w ocenie Grupy Bosch pozwolą na redukcję emisji w zakresie 3. Podkreśla jednocześnie neutralność w zakresach 1 i 2. Twierdzenia ZO dotyczące wartości emisji resztkowych byłyby relewantne w sytuacji, gdyby Bosch deklarował zerową emisyjność, a nie w sytuacji, gdy deklaruje neutralność klimatyczną. W przypadku deklarowanej neutralności w zakresie 1 i 2, offset nie musi dotyczyć jedynie emisji resztkowych.

e) ZO stwierdził, że *Spółka zadeklarowała obniżenie emisji do 2030 roku o 85% w scope 1 i 2 i o 15% w scope 3, co odzwierciedla fakt, że stan osiągnięcia neutralności klimatycznej może zostać osiągnięty dopiero w przyszłości*

Jest to kolejne stwierdzenie, które dowodzi, że ZO postawił znak równości pomiędzy neutralnością klimatyczną a *net-zero*. Aktualnie Grupa Bosch deklaruje tylko neutralność klimatyczną, w zakresach 1 i 2.

Na koniec Spółka wskazała, że nie zgadza się z ZO, że *sustainability* to zagadnienia zupełnie nowe, powszechnie nieznanne. Jest to temat mocno zyskujący na znaczeniu w ostatnich latach i szeroko dyskutowany.

Złożoność tego tematu wymaga publikacji wielu danych – dlatego Grupa Bosch publikuje raporty Sustainability, do których – jako do danych źródłowych – można dotrzeć w bardzo prosty sposób. Nie można wymagać, aby każdy przekaz medialny zawierał wszystkie informacje o *sustainability* ujęte w tego rodzaju raportach – z uwagi na złożoność tego tematu byłoby to przeciwnie skuteczne – czyniłoby to bowiem przekaz zbyt obszernym, a przez to trudno zrozumiałym.

Wszystkie komunikaty w zakresie *sustainability* Grupy Bosch mówiły i mówią o neutralności klimatycznej (nie o zeroemisyjności/*net-zero*), w sposób zgodny z powszechnie przyjętymi i aktualnymi standardami międzynarodowymi. Neutralność klimatyczna została osiągnięta przez Grupę Bosch w zakresie 1 i 2 już w 2020 r. i począwszy od tego momentu w taki właśnie sposób było to komunikowane (i potwierdzane przez niezależnych audytorów EY).

Spółka stoi na stanowisku, że także przedmiotowy artykuł tak właśnie był sformułowany. Informacja o neutralności klimatycznej podana była obok informacji o planowanym ograniczeniu emisji dwutlenku węgla (zakres 3), co jasno wskazuje na rozróżnienie pomiędzy zakresami 1 i 2 a 3.

Mając na uwadze powyższe, Skarżona wniosła o uchylene uchwały i oddalenie skargi konsumenckiej.

W sprostowaniu uzasadnienia Odwołania datowanym na dzień 10 czerwca 2024 r. Skarżona podkreśliła, że Grupa Bosch nie deklaruje i nigdy nie deklarowała że jest zeroemisyjna, jednakże jej działania w scope 1, 2 i 3, zmierzające do obniżenia temperatury o 1,5 stopnia C zostały zatwierdzone przez SBTi. Nadto, Grupa Bosch deklaruje i deklaruje wyłącznie neutralność klimatyczną w scope 1 i 2, do czego jest w pełni uprawniona.

Na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 2024 r. przedstawicielki Skarżonej poparły przedstawione dotychczas stanowisko. Na podstawie pkt 44 Regulaminu Rozpatrywania Skarg, decyzją Przewodniczącego Zespołu Odwoławczego, posiedzenie zostało zawieszono uwagi na potrzebę uzyskania dodatkowych informacji niezbędnych do rozpatrzenia Odwołania i podjęcia uchwały.

Wznowione posiedzenie odbyło się w dniu 11 czerwca 2024 r. z udziałem przedstawicielek Skarżącej.

Zespół Odwoławczy zważył, co następuje.

W ocenie Zespołu Odwoławczego, przedstawione przez Skarżoną argumenty nie stanowią nowych faktów lub dowodów w rozumieniu pkt 59 Regulaminu rozpatrywania skarg. Zgodnie ze wskazanym postanowieniem: *Strony mogą odwoływać się od uchwały Zespołu Orzekającego w terminie 10 dni roboczych od doręczenia uchwały. Podstawę odwołania mogą stanowić wyłącznie nowe fakty i dowody nieznanne Zespołowi Orzekającemu w dacie podjęcia uchwały, od której strona wnosi odwołanie.*

W przekonaniu Zespołu Odwoławczego, argumentacja Skarżonej w Odwołaniu stanowi wyłącznie polemikę z oceną Zespołu Orzekającego wyrażoną w Uchwale. Zasadza się ona na wykazywaniu przez Skarżoną, iż Zespół Orzekający niesłusznie utożsamia stan neutralności klimatycznej z *net-zero*, podczas

gdy pojęcia te mają być odmienne, a Spółka w skarżonym przekazie nie deklarowała osiągnięcia *net-zero*, a jedynie neutralność klimatyczną.

Nadto, zdaniem Zespołu Odwoławczego, argumentacja Skarżonej zawarta w Odwołaniu opiera się w istocie na faktach i okolicznościach wziętych pod uwagę przez Zespół Orzekający na posiedzeniu w dniu 9 listopada 2024 r.

Nie może umknąć uwadze, że w skierowanej do KER skardze konsument zakwestionował w szczególności użycie przez Skarżoną sformułowania: *Firma Bosch osiągnęła neutralność klimatyczna w 400 lokalizacjach na świecie w 2020 roku*, wskazując między innymi: *Mam wątpliwości, czy to nie greenwashing i wprowadzanie w błąd. Być może celowo firma nazywa działania kompensacyjne neutralnością*. Stąd też, jak zauważyła Skarżona w Odwołaniu, Zespół Orzekający odniósł się do tego zarzutu w Uchwale, stwierdzając (w oparciu na wskazane tam okoliczności), że Bosch nie osiągnął neutralności klimatycznej, w związku z czym „nie jest uprawnione wskazywanie (...) na osiągnięcie (...) neutralności klimatycznej”. W konsekwencji „skarżony przekaz w odniesieniu do neutralności klimatycznej (...) może wprowadzać w błąd oraz nadużywać brak doświadczenia i wiedzy”, a zatem doszło do naruszenia Kodeksu Etyki Reklamy.

Podkreślić należy, że ocena reklamy dokonywana jest *ad casum*, z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy. Ocenie KER podlegają reklamy w zakresie określonym w skardze skierowanej do KER, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na względzie, Odwołanie nie podlega rozpatrzeniu merytorycznemu.

Wychodząc naprzeciw wątpliwościom Skarżonej, Zespół Odwoławczy pragnie nadmienić, że - w jego ocenie, bazując na zebranych w sprawie materiale dowodowym - Skarżona zamiennie posługuje się pojęciem „neutralności klimatycznej” (czego dotyczył stosowany przez nią claim i rozważania Zespołu Orzekającego) i „neutralności węglowej” - w sytuacji gdy są to pojęcia odmienne (a stan neutralności klimatycznej bardziej wymagający do osiągnięcia niż neutralności węglowej)⁸. W samym odwołaniu Skarżona, powołując się na neutralność klimatyczną, podaje w nawiasie angielskie określenie „carbon neutrality” (neutralność węglowa). Stąd też może wynikać konfuzja po stronie Skarżonej co do zarzutów konsumenta i treści Uchwały.

Niezależnie jednak od tego, należy wskazać, że na gruncie dyrektywy 2024/825⁹ zakazana w każdych okolicznościach jest praktyka: *Twierdzenie, uzasadniane kompensowaniem emisji gazów cieplarnianych, że produkt ma neutralny, ograniczony lub pozytywny wpływ na środowisko pod względem emisji gazów cieplarnianych* (pkt 4c załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych). Jak zostało wyjaśnione w motywie 12 dyrektywy 2024/825,

⁸ Pojęcia neutralności klimatycznej, emisyjnej i węglowej, w tym tzw. net-zero oraz wzajemne relacje między ich desygnatami wyjaśnione zostały w artykule: <https://radareklamy.pl/greenwashing-czy-nie/>.

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/825 z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie zmiany dyrektyw 2005/29/WE i 2011/83/UE w odniesieniu do wzmocnienia pozycji konsumentów w procesie transformacji ekologicznej poprzez lepszą ochronę przed nieuczciwymi praktykami oraz lepsze informowanie (Dz.U. L z 6.3.2024).

wszystkie twierdzenia typu: „neutralne dla klimatu”, „potwierdzone jako neutralne pod względem emisji dwutlenku węgla”, „korzystne pod względem emisji dwutlenku węgla”, „neutralne emisyjnie dla klimatu”, „o skompensowanym wpływie na klimat”, „zredukowany wpływ na klimat”, czy „ograniczony ślad węglowy” dopuszczalne są tylko wtedy, gdy opierają się na rzeczywistym oddziaływaniu danego produktu w całym okresie eksploatacji, a nie na kompensowaniu emisji gazów cieplarnianych poza łańcuchem wartości produktu, ponieważ nie są to aspekty równoważne.

Niemniej, Zespół Odwoławczy pragnie szczególnie docenić podejmowane szeroko przez Skarżoną działania prośrodowiskowe. Dbłość o naturę i dobrostan ekosystemu, również poprzez stosowanie offsetów, zasługuje na aprobatę i pochwałę. Zespół Odwoławczy podkreśla, że w niniejszej sprawie przedmiotem postępowania KER była jedynie ocena stosowanych przekazów marketingowych w kontekście zasadności (na podstawie udostępnianych przez Skarżoną źródeł) wskazywanych w nich deklaracji środowiskowych kierowanych do odbiorców, w zakresie wskazanym w skardze konsumenta.

Mając to na uwadze, Zespół Odwoławczy orzekł jak w sentencji uchwały.

Zdania odrębne

Brak.